

[COMPARING BRITAIN' S LABOR GOVERNMENT ATTITUDE TOWARDS THE PALESTINIAN ISSUES IN THE SIX-DAY ARAB ISRAELI WAR OF JUNE 1967 AND THE YOM KIPPUR WAR OF OCTOBER 1973]

PERBANDINGAN SIKAP KERAJAAN PARTI BURUH BRITAIN BERHUBUNG ISU PALESTIN KETIKA PERANG ARAB ISRAEL, JUN 1967 DAN PERANG YOM KIPPUR, OKTOBER 1973

Muhamad Hasrul Zakariah

hasrul74@usm.my

History Section, School of Humanities

Universiti Sains Malaysia,

11800 USM, Pulau Pinang, Malaysia

Abstrak

Kajian ini menganalisis secara perbandingan sikap kerajaan Parti Buruh Britain berhubung isu Palestin dalam peristiwa Perang Enam Hari Arab-Israel, 1967 dan Perang Yom Kippur, 1973. Pada tahun 1967, Britain dikuasai oleh Parti Buruh di bawah kepimpinan Perdana Menteri Harold Wilson dan George Brown sebagai Setiausaha Luar. Mulai tahun 1974, Parti Buruh kembali memerintah dengan James Callaghan sebagai Setiausaha Luar sebelum menjadi Perdana Menteri pada tahun 1976. Objektif utama penyelidikan ini ialah menganalisis sikap kerajaan Parti Buruh Britain pada dua tempoh masa yang berbeza berhubung isu Palestin dalam konflik Arab Israel. Perbandingan ini diperlukan untuk membetulkan persepsi popular bahawa kerajaan Parti Buruh pada 1967 lebih bersikap pro-Arab manakala kerajaan Parti Buruh era 1970-an bersikap pro-Israel. Reputasi tokoh pro-Arab seperti Setiausaha Luar, George Brown berbanding James Callaghan pada 1973 bagaimanapun tidak menjanjikan perubahan yang signifikan terhadap polisi pro-Israel kerajaan Parti Buruh Britain. Kajian ini mengaplikasikan metodologi disiplin sejarah melalui teknik analisis kualitatif dengan interpretasi keatas dokumen-dokumen arkib, khususnya yang diperolehi di Arkib Nasional United Kingdom di London. Dapatkan kajian ini pula mendedahkan sikap kerajaan Parti Buruh Britain dalam dua era ini sebenarnya tidaklah banyak berbeza dan bersifat pro-Israel dalam isu Palestin sepanjang konflik Arab-Israel dari tahun 1967 sehingga selepas tahun 1973.

Kata Kunci: Britain, sikap, Parti Buruh, Palestin, Perang Arab Israel

Abstract

This study analyses comparatively the attitude of Britain' s Labor government towards Palestine' s issue in the Arab-Israeli War of 1967 and the Yom Kippur War of 1973. In 1967, Harold Wilson was the Prime Minister, and George Brown was the Secretary of State for Foreign Affairs. The party returned to power in 1974 with James Callaghan was the Secretary of State for Foreign Affairs, subsequently appointed as a Prime Minister in 1976. The main objective of the study is to analyze the attitude of the labor government towards the Palestine issues in the Arab-Israel conflicts in two different periods. The comparison is to correct the popular perception that the Labor in 1967 was a pro-Arab regime whilst the Labor in the 1970s was pro-Israelis. Nevertheless, the reputation of George Brown as a pro-Arab leader compared to James Callaghan in 1973 did not significantly change the Labor government' s pro-Israeli policy. A historical study methodology is applied in this research through a qualitative analysis technique by interpreting the declassified archival records from the National Archive of the United Kingdom. The major finding of the study concluded that the pro-Israeli attitude of Britain' s labor government towards Palestine' s issues was unaltered throughout the wars.

Keywords: Britain, attitude, Labor Party, Palestine, Arab Israeli war

Article Received:
22 September 2023

Article Reviewed:
3 November 2023

Article Published:
31 December 2023

PENGENALAN

Pada bulan Jun 1967 telah tercetus perang antara Israel dengan negara-negara Arab dengan menyaksikan kekalahan negara-negara Arab yang memalukan apabila wilayah Arab di Semenanjung Sinai, Tebing Barat, Bukit Golan dan Baitul Maqdis Timur ditakluki oleh Israel. Perang ini kemudian telah ditamatkan dengan gencatan senjata melalui Resolusi 242 Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB) pada 22 November 1967. (Lukacs, 1992). Resolusi ini bagaimanapun gagal untuk mewujudkan keamanan yang berterusan di rantau tersebut sehingga membawa kepada sekali lagi perang antara pakatan negara Arab yang dianggotai oleh Mesir, Syria dan Jordan dengan Israel pada bulan Oktober 1973 yang dikenali sebagai Perang Oktober oleh negara-negara Arab, atau Perang Yom Kippur di Israel. Seperti mana tahun 1967, perang ini ditamatkan dengan gencatan senjata melalui Resolusi PBB 338 yang diluluskan oleh Majlis Keselamatan PBB pada 23 Oktober 1973, dan sekali lagi menyaksikan pasukan tentera Arab mengalami kekalahan yang memeritkan (Owen, 2002; Bregman, 2000; British Foreign Office's Report, 8 Ogos 1967).

Sementara itu, ketika berlakunya perang pada tahun 1967 tadi, Britain tidak terlibat secara langsung di medan pertempuran berbanding dengan ketika Perang Suez pada tahun 1956. Walau bagaimanapun kerajaan Britain ketika itu yang dipimpin oleh Parti Buruh telah memainkan peranan yang signifikan dalam merangka, seterusnya menaja pelan damai Asia Barat melalui Resolusi 242 PBB. Selanjutnya apabila perang berlaku lagi pada tahun 1973, London turut tidak terlibat secara langsung. Walau bagaimanapun, oleh kerana perang pada 1973 tersebut salah satunya berpunca daripada kegagalan pelan damai tajaan Britain pada 1967, maka posisi Britain dalam konflik di Asia Barat ini tidak boleh dipinggirkan. Legasi yang ditinggalkan dalam Resolusi 242 mempunyai asas untuk menilai sikap sebenar Britain terhadap perang, dan pihak yang terlibat dalam perang tadi. Malahan keadaan menjadi lebih unik memandangkan kerajaan Britain ketika perang 1967 tadi dipimpin oleh Parti Buruh manakala parti yang sama mentadbir Britain mulai tahun 1974. Salah satu isu yang menjadi tumpuan dalam kedua-dua perang tersebut pastilah isu yang berkaitan dengan Palestin dan makalah ini membandingkan sikap kerajaan Parti Buruh di bawah kepimpinan tokoh yang berbeza tentang isu Palestin dalam dua peristiwa bersejarah tadi. (Hughes, 1973; Muhamad Hasrul, 2012)

Meneliti kajian-kajian lepas misalnya oleh Kochavi (2017) memperlihatkan bahawa sikap kerajaan Parti Buruh Britain ketika perang Arab Israel 1967, khususnya apabila merujuk kepada sikap Setiausaha Luar George Brown dan Pejabat Luar ketika itu sebagai "*adopting a deliberate pro Arab and anti-Israel policy*". Analisis oleh Kochavi ini turut dipersekutui oleh Moshe Gat (2006) yang menegaskan bahawa kerajaan yang diketuai oleh Perdana Menteri Harold Wilson dan Setiausaha Luar George Brown ini sebagai bersikap pro-Arab dengan motif "*in order to curtail the economic damage*". Sikap ini diterjemahkan dalam tindakan selanjutnya apabila, "*Harold Wilson sought to disassociate itself from Britain's pro-Israel image by supporting the Arab position vis-à-vis the territories captured by Israel during the course of the war*" (Gat, 2006). Sebaliknya pandangan berbeza telah dikemukakan oleh Ashton (2017) yang menyimpulkan bahawa berbanding era 1960an dengan tokoh-tokoh pro-Arab seperti George Brown sebagai Setiausaha Luar dan Lord Caradon sebagai Menteri Luar, kerajaan Parti Buruh ketika dipimpin oleh James Callaghan dan dibantu oleh Dr. David Owen sebagai Setiausaha Luar mengamalkan sikap yang cenderung berpihak kepada Israel terutama dalam usaha untuk menyuburkan hubungan yang lebih rapat beliau dengan Perdana Menteri Israel, Menachim Begin. Menurut Ashton,

In contrast to the autumn of 1967, when Brown and Caradon had focused their efforts on wooing the key Arab states, during the winter of 1977-8, the main focus of Callaghan's efforts, which might have seemed most unlikely given his comments to Carter about his previous 'confrontable' meeting with Begin, was on cultivating relations with the Israeli Prime Minister (Ashton, 2017: 14)

Selanjutnya bagi Ashton (2017) lagi, sikap pro-Arab kerajaan Parti Buruh berubah pada era 1970an dengan menyimpulkan, "Callaghan's government departed from established Britain policy" hingga mengakibatkan "resulted in damage to Britain's relations with moderate Arab states such as Egypt and Jordan". Sementelah itu beberapa penganalisis lain seperti Rubinstein (2003) pula dalam membandingkan sikap kerajaan Britain ketika Parti Buruh dipimpin oleh Wilson (1964-1970 dan 1974-1976) dengan dasar Parti Konservatif di bawah Edward Heath (1970-1974) dan kembali semula kepada Parti Buruh diterajui oleh James Callaghan (1976-1979) sebagai tidak berubah, "recognizably similar in their presuppositions and formulae" serta "consistent whole". Berdasarkan kepada analisis awal daripada kajian-kajian sebelum ini, terdapat dua pandangan yang berbeza terhadap sikap Britain terhadap konflik Arab-Israel pada tahun 1967 dan pada tahun 1973. Penganalisis seperti Ashton merumuskan bahawa terdapat perubahan yang signifikan dari segi sikap Kerajaan Parti Buruh pada tahun 1973 di bawah James Callaghan berbanding era Wilson dan Brown pada tahun 1967. Manakala pandangan yang kedua pula diwakili oleh Rubinstein yang menegaskan bahawa sikap Britain di bawah Parti Buruh tidak berubah dan konsisten pada tahun 1967 dan 1973. Melanjutnya perdebatan ini, maka makalah ini akan menilai semula dari bukti-bukti sejarah tentang sikap kerajaan Parti Buruh Britain dalam dua era ini, dan dapatkan perbincangan akan menegaskan sama ada sikap kerajaan Parti Buruh Britain berhubung isu Palestin dalam perang Arab Israel pada tahun 1967 dan 1973 adalah konsisten atau sebaliknya.

HUBUNGAN PARTI BURUH DENGAN GERAKAN ZIONIS DAN ISRAEL

Parti Buruh Britain ditubuhkan pada tahun 1900 dan pada awalnya dikenali sebagai Jawatankuasa Perwakilan Buruh (Labour Representation Committee - LRC), yang menukar namanya sebagai Parti Buruh mulai tahun 1906. Parti ini tertubuh hasil daripada gerakan kiri kesatuan sekerja dan beberapa parti sosialis. Parti-parti sosialis ini termasuklah Social Democrat Federation, The Fabian Society dan The Independent Labor Party. Komponen Parti Buruh mengandungi Parliamentary Labor Party (PLP), bersekutu dengan kesatuan sekerja, kesatuan sosialis dan Party Cooperative. Pendirian dan polisi parti diasaskan kepada Perlembagaan Parti Buruh dan keputusan-keputusan dalam National Executive Committee (NEC), persidangan tahunan parti dan National Policy Forum (Tracey, 1948). Walau bagaimanapun pada akhirnya, sebarang polisi kerajaan yang dikuasai oleh Parti Buruh akan diputuskan oleh kepimpinan parlimen Parti Buruh (Perdana Menteri dan Kabinet). Pada peringkat awal penubuhan, parti ini lebih menumpukan agenda mereka dalam hal-hal domestik berbanding hubungan antarabangsa. Menurut ahli sejarah Andrew Morris (1985),

[George] Bernard Shaw insisted that he had no time to concern himself with foreign policy before 1914 because he was too preoccupied with ... working out a practical program for English socialists and establishing a Parliamentary Labour Party. In the years before the Great War, very few socialists took any interest in Foreign Affairs.

Sehingga era 1930an, parti ini tidak berminat dengan hal ehwal antarabangsa berbanding Parti Konservatif. Walau bagaimanapun secara amnya, dasar umum berhubung hubungan luar negara Parti Buruh boleh disimpulkan pada tahun 1934 oleh ahli parlimen Parti Buruh bagi konstituensi Manchester, John Robert Clynes (1869-1949). Menurut Clynes (1937), "*The foreign policy of Labour has always been to remain friendly with other nations equally, not favouring one above the other*". Sementelah itu, sejak dari awal penubuhan lagi, Parti Buruh mempunyai hubungan yang rapat dengan gerakan Zionis dan kedua-dua kumpulan ini mempunyai persamaan dari segi karakter. Persamaan ini berasaskan visi Parti Buruh yang ditubuhkan di London berhasrat untuk meningkatkan taraf hidup golongan pekerja khususnya dari segi pendidikan, kesihatan, politik dan hak pekerjaan. Manakala pertubuhan awal Zionis mempunyai visi yang serupa bagi meningkatkan taraf hidup komuniti Yahudi di Rusia dan Eropah ketika itu. Malahan apabila Israel ditubuhkan pada tahun 1948 kemudiannya, perdana Menteri Israel yang pertama David Ben Gurion juga merupakan seorang pemimpin buruh dari organisasi buruh Zionis (Labour Zionism). Ben Gurion sendiri pernah merumuskan sikap pro-Zionis Parti Buruh ini dalam memoir beliau. Ben Gurion (1971) mencatatkan,

Of the three parties of the Britain Parliament, the Labour Party was the friendliest to the Zionist cause and the most faithful to the Balfour Declaration. The heads of the Party - Ramsay MacDonald, Arthur Henderson, George Lansbury, and others - were loyal supporters of the Zionist idea.

Natijahnya, kedua-dua organisasi ini iaitu Parti Buruh Britain dan organisasi Zionisme buruh sememangnya lahir daripada gerakan pekerja dan mempunyai hubungan yang amat rapat dengan gerakan kesatuan sekerja seperti yang pernah diakui oleh Setiausaha Agung Parti Buruh Britain, James S. Middleton pada tahun 1935. (Levenberg, 1945: 8). Hubungan rapat ini telah diterjemahkan oleh Parti Buruh melalui sokongan mereka terhadap idea penubuhan negara Israel di bumi Palestin sejak Perang Dunia Pertama lagi. Walaupun Deklarasi Balfour pada 2 November 1917 berhubung sokongan rasmi Britain terhadap idea penubuhan Israel diproklamasikan ketika pemerintahan Parti Konservatif, di bawah pimpinan Arthur James Balfour, tetapi sebenarnya bukti-bukti sejarah menunjukkan Parti Buruh ketika itu juga menyokong idea tersebut. Salah satu buktinya ialah tiga bulan sebelum Deklarasi Balfour tadi diisytiharkan, Parti Buruh Britain sendiri ketika berlangsungnya British Labour Party's Special Conference pada 10 Ogos 1917 meluluskan memorandum parti berjudul ' Memorandum on the War Aims'. Memorandum ini mededahkan sokongan Parti Buruh terhadap aspirasi Zionis dan penubuhan Israel di bumi Palestin seperti yang diisytiharkan oleh Balfour dan Parti Konservatif (Fraser, 2017; Labour Party, 1917; Schneer, 2012). Bukti seterusnya ialah dalam perdebatan di parlimen pada 22 Jun 1922, Parti Buruh yang merupakan parti pembangkang ketika itu melalui jurucakap rasminya, Morgan Jones menegaskan pendirian Parti Buruh bahawa "*the return of the Jews People to Palestine...is well grounded in history and tradition*" (Dov Hoz, 1935: 5).

Justeru, apabila Parti Buruh kembali memerintah Britain mulai 22 Januari 1924, pendirian parti telah dimanifestasikan dalam sikap Kerajaan Parti Buruh. Dalam perdebatan di parlimen pada 25 Februari 1924, Setiausaha Tanah Jajahan yang baharu, J.H. Thomas menegaskan sokongan Kerajaan Parti Buruh terhadap Deklarasi Balfour oleh Kerajaan Konservatif sebelum perang. Dalam ucapan beliau di House of Commons ketika itu, Thomas menegaskan bahawa, "*HMG have decided after careful consideration of all circumstances to adhere to the policy of giving effect to the Balfour Declaration of 1917*" (Dov Hoz, 1935: 6). Sokongan Parti Buruh terhadap aspirasi Zionis ini konsisten dan tidak berubah sehingga tertubuhnya Israel pada tahun 1948. Ketika itu, Britain diperintah oleh Parti Buruh dengan Clement Atlee sebagai Perdana Menteri dan Ernest Bevin sebagai Setiausaha Luar. Kerajaan Parti Buruh menyokong penuh penubuhan

Israel pada 14 Mei 1948 walaupun kenyataan rasmi mengiktiraf Israel sebagai sebuah negara hanya dikeluarkan lapan bulan selepas penubuhan Israel (Pattison, 1983: 412-428). Sokongan rasmi London yang agak lewat dikeluarkan berbanding negara-negara lain seperti Amerika Syarikat dan Kesatuan Soviet kerana Bevin khuatir dengan tindakbalas negara-negara Arab terhadap Britain yang boleh menjelaskan kepentingan London di Asia Barat (Ovendale, 1980). Sikap pro-Israel Parti Buruh ini sebenarnya banyak dipengaruhi oleh sikap pemimpin kanan buruh sendiri seperti Setiausaha Luar Bevin. Menurut mereka yang pernah bekerja rapat dengan Ernest Bevin ketika itu seperti Setiausaha Rendah Pejabat Luar British, Christopher Mayhew dalam memoir beliau mencatatkan "*There is no doubt in my mind, the Ernest detest Jews*" (Mayhew 1987, 119). Komentar yang sama turut dikongsi oleh Frank Robert, Setiausaha Sulit Bevin dari Disember 1947 hingga April 1949 yang menukilkan dalam tulisan beliau bahawa "*Bevin has often been accused of being anti-Jewish, which is quite untrue*" (Robert, 1991: 125).

Dimbas kembali, selepas kematian pemimpin Parti Buruh yang pertama Keir Hardie pada tahun 1915, kepimpinan parti ini telah diterajui oleh James Ramsay MacDonald. Beliau kemudiannya menjadi Perdana Menteri, dan pada masa yang sama sebagai Setiausaha Luar Britain dalam kerajaan minoriti pada tahun 1924. Era selepas Perang Dunia Pertama tersebut pula sedang menyaksikan konflik yang berlaku di Palestin antara penduduk Arab dengan pendatang Yahudi. Beliau juga adalah pemimpin Parti Buruh pertama yang mempunyai hubungan rapat dengan kepimpinan Zionis ketika itu khususnya gerakan politik Poale Zion seperti Setiausaha Agung Poale Zion, Shlomo Kaplansky dan pengasas gerakan Zionis Buruh (Labor Zionism), Berl Katznelson. Hubungan yang rapat ini telah mempengaruhi kecenderungan MacDonald yang bersimpati dengan organisasi Zionis seperti yang diungkapkan dalam kenyataan beliau bahawa, "*The Jew seeks a national home in Palestine not only because he is denied a home elsewhere, but because Palestine has always been calling to him from his heart and he must go*". (MacDonald, 1922). Pada tahun 1922, MacDonald telah melawat Palestin diiringi oleh pemimpin Parti Buruh lain yang sememangnya cenderung kepada Zionis seperti Arthur Henderson, Philip Snowden dan Josiah Clement Wedgwood. Ketika itu, Wedgwood yang merupakan penyokong kuat gerakan politik Zionis menegaskan tentang hubungan akrab dan persamaan visi antara Parti Buruh dengan organisasi politik Zionis. Menurut beliau, "*Zionism is doing for the Jews what the Labour Party seeks to do for the Britain working class*", dan beliau kemudiannya menubuhkan kumpulan pelobi pro Zionis di London pada Februari 1929 dikenali sebagai Seventh Dominion League. Malahan Wedgwood menyifatkan pendatang haram Yahudi di Palestin sebagai "*the best Jewish in the whole world*". (Wedgwood 1941, 132, 194). Dalam masa yang sama, Parti Buruh di Britain mulai dibanjiri dengan keanggotaan komuniti Yahudi dan pensimpati Zionisme menjadikan dasar pro-Zionis Parti Buruh ketika itu kian menebal (Mikardo 1988, 40)

Selepas Perang Dunia Kedua, sikap Parti Buruh Britain kekal tidak berubah dengan dasar rasminya ialah pro-Zionis dan kebanyakan pemimpinnya juga tekal menyokong penubuhan Israel (Burridge, 1985: 250). Sedikit kekecualian ialah terhadap Clement Atlee sebagai Perdana Menteri yang walaupun seorang pemimpin yang mesra Yahudi, Atlee dilihat lebih cenderung bersikap anti-Zionis. Salah seorang pemimpin Parti Buruh Britain paling senior yang condong menyokong Zionisme dan Israel pula ialah ahli parlimen Hugh Dalton yang juga merupakan Chancellor of Exchequer dalam kerajaan Atlee (Julai 1945 - November 1947). Beliau yang terlibat dalam merangka dasar luar Parti Buruh Britain era pasca perang bertanggungjawab memasukkan elemen sokongan terhadap penubuhan Israel di bumi Palestin (Dalton, 1957: 426). Selain Dalton, seorang lagi pemimpin kanan Parti Buruh Britain ialah Joseph Laski yang juga pro kepada Israel. Beliau ialah ahli jawatankuasa National Executive (NEC) Parti Buruh Britain mulai 1936 dan kemudiannya menjadi pengurus jawatankuasa tersebut dari tahun 1945 hingga 1946. Laski yang pada awalnya tidak terlibat dengan gerakan Zionis akhirnya cenderung kepada Zionisme pada era Perang Dunia Kedua.(Pelling, 1984: 47).

Parti Buruh yang menguasai politik Britain pada era 1960an dan pada era 1970-an meneruskan tradisi parti dengan mempunyai hubungan yang akrab dengan gerakan Zionisme dan bersikap pro-Israel terutama melalui hubungan rapat mereka dengan gerakan buruh di Israel. Antaranya ialah melalui hubungan dengan kumpulan pelobi Labor Friends of Israel. Antara pemimpin terkemuka mereka termasuklah Aneurin Bevan yang merupakan penyokong kuat Israel. Tidak terkecuali ialah Setiausaha Luar Britain, Ernest Bevin dan Perdana Menteri Parti Buruh seperti Harold Wilson (Spyer, 2004). Walaupun secara tradisinya Parti Buruh Britain bersikap pro-Israel tetapi sikap kerajaan Parti Buruh ketika berlakunya konflik Arab Israel 1967 telah dipimpin oleh mereka yang dilihat sebagai golongan pro-Arab. Misalnya ketika konflik Arab-Israel yang berlaku antara bulan Mei dan Jun 1967, Setiausaha Luar dan Komanwel, George Brown dilihat sebagai seorang yang bersifat pro-Arab walaupun Perdana Menteri Harold Wilson (1967-1968) sendiri dianggap seorang tokoh politik yang pro kepada Israel. Dalam memoir beliau *The Chariot of Israel* (1981), Wilson mengakui secara terbuka tentang dasar pro-Israel Parti Buruh “*for a political party to be more committed to a national home for the Jews in Palestine than was Labour.*” Malah menurut Wilson lagi, dasar pro-Zionis adalah tema perjuangan Parti Buruh, “*since 1917...this theme had been incorporated in Labour's statement of war aims*” dan “*had been reiterated eleven times from then to May 1945*” (Wilson, 1981: 123). Sikap Wilson ini amat ketara kerana seringkali mempertahankan Israel dalam segenap hal. Dalam memoir beliau, Wilson menjelaskan bahawa Israel sentiasa menderita akibat serangan di sempadan negara tersebut yang dilakukan oleh, “*some from the United Arab Republic (UAR) side, some from the Palestinian refugees in Jordan, and some of the most provocative from Syria*” (Wilson, 1971: 394). Walau, bagaimanapun Wilson tidak pernah langsung menyentuh apatah lagi mengkritik keganasan dan serangan Israel terhadap wilayah-wilayah Arab seperti pembunuhan lebih 96 penduduk awam oleh askar Israel di Perkampungan Samu’ , Jordan pada November 1966 (Bunch, 2008: 56-57).

Selain personaliti Wilson, dasar pro-Israel kerajaan Parti Buruh pada era 1960-an juga banyak dipengaruhi oleh ahli-ahli parti sendiri. Misalnya, sepanjang pentadbiran Wilson sebagai Perdana Menteri pada era 1960an, 200 daripada 300 ahli parlimen Parti Buruh ketika itu merupakan ahli berbayar kepada Labor Friends of Israel (Edmond, 2000: 66). Walau bagaimanapun, ketika perang Arab-Israel 1967, Wilson mengakui bahawa adalah sukar bagi kerajaannya untuk menonjolkan sokongan kepada Israel secara terbuka bagi mengelakkan tindak balas Arab terhadap Britain. Contohnya ketika berlakunya perang tersebut pihak British ada menghantar bantuan peluru dan kelengkapan perang kepada Israel secara sulit tetapi menafikannya secara terbuka dengan alasan tuduhan tersebut sebagai ‘*the Big Lies*’ (Brenchley, 2005: 41-49). Walau bagaimanapun secara sulit, Wilson mengakui penghantaran senjata dan peluru tersebut tetapi beliau sendiri telah mengingatkan Perdana Menteri Israel ketika itu, Levi Eshkol untuk merahsiakan sumbangan pihak British bagi mengelakkan hubungan British-Arab terjejas (Crossman, 1976: 355).

Ramai penganalisis Asia Barat seperti Jonathan Spyer merumuskan bahawa Harold Wilson ialah “*among the most pro-Israeli of Britain politicians' could not always determine the decision of Cabinet*” (Spyer, 2004: 10). Sebaliknya George Brown (1966-1968 sebelum diganti kemudiannya dengan Michael Stewart mulai 15 Mac 1968) mempunyai imej dan kecenderungan pro-Arab, atau setidak-tidaknya lebih neutral dari segi retorik dan sikapnya. Dari segi latar belakang peribadi, Brown seringkali menafikan mempunyai darah keturunan Yahudi (sebaliknya Irish) tetapi adalah tidaklah syak lagi bahawa isterinya Sophie ialah seorang Yahudi (Brenchley, 2005: xv). Walau bagaimanapun beliau kelihatan lebih cenderung kepada negara-negara Arab terutamanya Presiden Gamal Abdul Nasser di Mesir yang ditemui beberapa kali, yang menurut Brown merupakan pemimpin yang amatlah diminati (Brown, 1972). Kecenderungan Brown yang dianggap bersikap pro-Arab ini jelas kelihatan misalnya ketika berlakunya Perang Arab-Israel 1967, dan sikap beliau pasca perang tersebut. Misalnya dalam dokumen arkib

British pada tahun 1967 merekodkan bahawa Brown ketika merangka strategi dasar luar Britain pada tahun 1967 telah menegaskan bahawa “*we should find ourselves expressing disagreement more often to the Israelis than to the Arab*” (Brown, 1967). Sementelah, sikap yang sama ditujukan oleh beliau selepas perang tersebut. Contohnya dalam ucapan beliau di Perhimpunan Agung, Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) pada Jun 1967, Brown telah menyelar secara terbuka tindakan penaklukan wilayah Arab oleh Israel yang dianggap sebagai ‘territorial aggrandizement’ (Brown, 1967). Kenyataan Brown ini menonjolkan lagi reputasi pro-Arab beliau dan ucapan tersebut mendapat pujian daripada negara-negara Arab dan tidak terkecuali pujian terhadap Brown oleh media Arab. Antaranya ialah akhbar berpengaruh *al-Ahram* yang pro-Nasser di Mesir. Editornya Mohammed Hassan Haykal dalam tulisan bertarikh 15 September 1967 ‘menyeru negara-negara Arab mengekalkan hubungan dengan Barat seperti Britain’ berikutan dengan ucapan Brown di PBB tadi. Akhbar *al-Dhifa* di Jordan pula menyifatkan ucapan Brown amat berani dan perlu dihargai (Foreign Office Telegram, 1967).

Karakter yang ditunjukkan oleh Brown ini amat berbeza dengan Setiausaha Luar Harold Wilson yang lain misalnya Setiausaha Luar beliau yang pertama iaitu Hugh Gaitskell (1955-1963). Gaitskell yang seperti Brown, juga beristerikan seorang wanita Yahudi iaitu Anna Dora Gaitskell dan digambarkan sebagai “*passionate pro-Zionist, having married into a prominent Zionist family*” (Brown, 1972: 231). Harold Wilson dalam memoir beliau turut mengakui tentang kecenderungan pro-Arab Setiausaha Luar Britain George Brown ini. Menurut Wilson,

George was regarded by many pro-Jewish Labour MPs as a 'raging Arab'. It is true that he was closer to a number of Arab leaders and was indeed later shattered almost to the point of tears when King Feisal and Huri-es-Said of Iraq were murdered (Wilson, 1981: 248).

Kecenderungan pro-Arab ini menjadikan Brown kelihatan berbeza berbanding pemimpin Parti Buruh lain sementelah kebanyakannya ahli parlimen Britain pada ketika itu cenderung bersikap anti-Nasser terutama selepas kekalahan Britain pada Perang Suez, 1956. Menurut William Wallace (1975) pula “*the difficulties of a situation in which an activist Prime Minister and energetic Foreign Secretary do not share a common outlook or mutual understanding were well illustrated during George Brown's tenure of the Foreign Office.*” Walaupun mempunyai perbezaan karakter dan kecenderungan antara Brown dan Wilson tadi, tetapi dalam hal yang berkaitan dengan sikap Parti Buruh dalam konflik Arab Israel mereka berdua sebenarnya tidaklah banyak berbeza. Malahan Wilson (1981) misalnya dalam mesyuarat kabinet pada 23 Mei 1967 mengakui, “*George had never joined the majority in the Labor leadership which supported Israel, but in the Cabinet meetings during the crisis days of May and June 1967 he never wavered.*” George Brown pula ketika itu dibantu oleh kumpulan tokoh-tokoh di Pejabat Luar Britain (Foreign Office) yang turut dilihat bersikap pro-Arab seperti Lord Caradon dan George Thomson sebagai Menteri Luar (Minister of States), diikuti dengan Sir Paul-Gore Booth selaku Setiausaha Rendah Tetap (Permanent Under Secretary) dan Sir Roger Allen, Timbalan Setiausaha Rendah (Deputy Under Secretary). Malahan Pejabat Luar Britain digambarkan oleh Frank Brenchley yang merupakan Penolong Setiausaha Rendah (Assistant under Secretary) pada ketika itu sebagai jabatan yang pro kepada Arab berbanding Israel (Brenchley, 2005: xvii).

Ketika berlakunya Perang Arab-Israel 1973 pula, Britain berada di bawah pemerintahan Parti Konservatif dengan Sir Edward Heath (1970-1974) sebagai Perdana Menteri dan Sir Alec Douglas-Home (1970-1974) sebagai Setiausaha Luar dan Komanwel. Namun mulai tahun 1974, Parti Buruh kembali berkuasa di Britain dengan Harold Wilson sekali lagi menjadi Perdana Menteri dan James Callaghan sebagai Setiausaha Luar dan Komanwel mulai Mac 1974 hingga Mac 1976. Callaghan

kemudiannya menjadi Perdana Menteri mulai April 1976 hingga Mei 1979 menggantikan Wilson yang meletakkan jawatan, dengan Anthony Crosland sebagai Setiausaha Luar (April 1976 - Februari 1977), diikuti dengan Dr. David Owen sehingga Mei 1979. Justeru makalah ini turut akan menumpukan kepada sikap James Callaghan dan pentadbiran beliau memandangkan sikap pro-Israel Wilson tidak banyak berubah sepetimana pada tahun 1967. Apabila Parti Buruh Britain menjadi kerajaan semula pada tahun 1974, James Callaghan pada mulanya telah dilantik sebagai Setiausaha Luar dan Komanwel Britain yang baharu. Ahli sejarah seperti Kenneth Morgan merumuskan pendirian dan sikap Callaghan yang pada awalnya digambarkan sebagai seorang yang mempunyai pandangan yang lebih seimbang berhubung konflik Arab Israel berbanding Wilson. Menurut Morgan,

Since the 1940s he had taken a relatively balanced view on the Israel-Palestinian issue. He was neither emotionally pro-Israeli as Wilson was, nor dogmatically anti-Zionist and pro-Palestinian like George Brown. It was well known that an Israeli Labour leader like David Ben-Gurion always refused to meet Brown in person, whereas Callaghan's personal relations with the Israeli Labour Party were perfectly good (Morgan, 1997: 401).

Sementara itu, dalam pertemuan Callaghan dengan pemimpin Arab usai perlantikan beliau sebagai Setiausaha Luar, Callaghan menegaskan bahawa beliau akan berusaha meningkatkan hubungan yang lebih erat dengan dunia Arab khususnya berkaitan dengan isu Palestin tetapi dalam masa yang sama tidak akan meminggirkan hubungan tradisi Parti Buruh Britain yang rapat dengan Israel. Menurut Callaghan,

I explained to the Arab States that, while the Labour Party would not perform a 'U-turn' in its relations with Israel, nevertheless it was my intention to increase our contacts with and our understanding of the Arab world and to emphasize that the Party recognized that the Palestinian people had a legitimate aspiration. These should be settled by negotiation as a priority issue before real peace could ensue. (Callaghan, 1987: 290)

Apabila Wilson meletak jawatan pada April 1976, Callaghan telah dilantik sebagai Perdana Menteri dan jawatan Setiausaha Luar dipikul oleh Antony Crosland, sebelum diganti dengan Dr. David Owen, ahli parlimen Buruh bagi kawasan Plymouth-Sutton (Februari 1977 - Mei 1979) berikutan dengan kematian Crosland. Tidak seperti Brown, walaupun pada awalnya dianggap sebagai tokoh yang mempunyai pandangan yang seimbang, pentadbiran di bawah Callaghan kembali semula kepada tradisi Parti Buruh yang bersifat pro-Israel dari segi sikap dan tindakan mereka. Malahan perlantikan Dr. David Owen sebagai Setiausaha Luar sebenarnya adalah bagi memastikan sikap pro-Israel kekal. Dr. Owen sendiri mengakui bahawa perlantikan beliau sebagai Setiausaha Luar adalah disebabkan pendirian beliau yang berpihak kepada Israel, dan sikap ini amat penting dalam politik Britain pada ketika itu memandangkan pengaruh pelobi Zionis dan ahli parlimen pro-Israel yang sangat kuat. Menurut Dr. Owen,

Jim [James Callaghan] was always very conscious of the Labour Party's links with Israel. The party was represented in the House of Commons by a large number of Jewish MPs and had considerable support from Jewish voters in a number of seats. Jim felt there was a special bond between the Labour Party and the Israeli people. One of the expressions of that feeling was that while I was at the Foreign Office, I became the first [serving] British Foreign Secretary to make a visit to the Israeli state (Harris, 1987: 158-159).

Era 1970an bagaimanapun turut menyaksikan senario politik yang berbeza dengan era 1960an. Disebalik tradisi pro-Israel yang masih menebal dalam kalangan pemimpin Parti Buruh, pada masa yang sama angin perubahan telah bertiup perlahan-lahan di Britain. Kekalahan Parti Buruh Israel ditangan Parti Likud di Israel pada 1977 serta kemunculan kumpulan pro-Palestin di Britain menyebabkan Kerajaan Parti Buruh Britain pimpinan Callaghan lebih berhati-berhati dalam menterjemahkan sikap mereka terhadap konflik di Asia Barat. Diimbas semula, pada era selepas perang 1967 telah terbentuk dua kumpulan pelobi pro Arab/Palestin di Britain iaitu Council for the Advancement of Arab-Britain Understanding (CAABU) dan The Labour Middle East Council (LMEC) yang ditubuhkan pada tahun 1969. Kedua-dua jawatankuasa ini mempunyai pengaruh yang besar dalam melunakkan dasar Parti Buruh supaya tidak keterlaluan dalam menyokong Israel. Tokoh-tokoh politik Buruh seperti David Watkins (pengasas bersama dan Pengurus LMEC, 1974-1983) menyatakan bahawa tujuan penubuhan jawatankuasa tersebut ialah "*an expression of the growing concern in the Labour Party at the unfair official approach to the problems of the Middle East.*" (Watkins, 1975: 2). Menurut LMEC, kemenangan Parti Likud dan dasar Zionis Politik parti tersebut di Israel adalah tidak selari dengan dasar Parti Buruh Britain kerana Parti Likud bersifat nasionalistik, kolonialistik dan separa-militer yang jelas berkontradiksi dengan prinsip sosialis anutan Parti Buruh Britain. LMEC menegaskan lagi "*from its inception, [political] Zionism has been a nationalistic philosophy which is in any case contrary to the basic concepts of Democratic Socialism*" (Watkins, 1975: 2). Selain Watkins, tokoh terkenal lain Parti Buruh ialah Andrew Faulds dan Peter Hain yang merupakan antara personaliti yang lantang mengkritik dasar pro-Israel Parti Buruh. Faulds (1976) misalnya dalam satu kenyataan terbuka telah mendesak Parti Buruh supaya mengamalkan "*a policy should involve a recognition of the rights of the Palestinians and of the PLO*" (Watkins, 1976: 24)

Ditinjau kembali ketika Parti Konservatif mentadbir Britain (1970-1974), James Callaghan ketika itu seringkali mengkritik pendekatan yang dilakukan oleh Setiausaha Luar Sir Alec Douglas-Home dalam isu konflik Arab-Israel. Sikap Callaghan ini tidaklah memerlukan melihat kepada susur galur keturunan beliau khususnya pada sebelah nenek iaitu Elizabeth Bernstein yang merupakan seorang Yahudi (Morgan, 1997). Namun apabila diselidiki secara cermat terdapat anjakan perubahan yang signifikan pada era beliau sebagai Perdana Menteri apabila Callaghan mula menekankan tentang sokongan Kerajaan Britain kepada isu '*self-determination*' Palestin yang tidak pernah disuarakan oleh Wilson pada era 1960an. Setelah James Callaghan dilantik sebagai Setiausaha Luar Britain pada 1974 dan kemudiannya sebagai Perdana Menteri pada 1976, salah satu cabaran besar dari segi politik luar ialah apabila terpaksa berdepan dengan Perdana Menteri baharu Israel mulai 1977 dari Parti Likud, Menachim Begin. Begin dikenali sebagai seorang yang keras kepala dan tidak bertoleransi dalam hal penaklukan wilayah Arab. Malahan Callaghan sendiri mengakui ketika pertama kali bertemu Begin pada Februari 1974 sebagai seorang yang '*extremely hardline*', dan pertemuan tersebut digambarkan sebagai "*It was the most confrontable conversation I had the whole of the time I was in the Middle East*" (Callaghan, 4 Februari 1974).

Secara beransur-ansur, Callaghan bagaimanapun kemudiannya bersikap menyokong tindak-tanduk Begin dalam banyak situasi selepas Begin menjadi Perdana Menteri Israel pada tahun 1977. Salah satunya ialah ketika Callaghan mendesak pihak European Economic Committee (EEC) dalam satu perbincangan pada tahun 1977 supaya pihak EEC tidak membuat sebarang deklarasi politik berkaitan dengan konflik di Asia Barat yang dilihat bersifat pro-Arab dan pro-Palestin (Cartledge, 5 Disember 1977). Desakan beliau ini berpuncu daripada tindakan kepimpinan EEC pada November 1973 di Brussels yang mengisyiharkan "*recognition that a just and lasting peace must take into account the legitimate rights of the Palestinians.*" Selanjutnya diperkuuhkan dalam kenyataan bersama Eropah pada 29 Jun 1977 ketika mesyuarat European Council di London yang mengisyiharkan,

a solution to the conflict in the Middle East will be possible only if the legitimate rights of the Palestinian people to give effective expression to its national identity is translated into fact, which would take into account the need for a homeland for the Palestinian people (al-Mani', 1983: 112).

Proklamasi yang tidak menyenangkan Israel ini khususnya berkaitan dengan frasa '*Palestine homeland*' adalah lanjutan daripada kenyataan Presiden Jimmy Carter di Clinton, Massachusetts pada 16 Mac 1977 yang menyebut "*there has to be a homeland provided for the Palestinian refugees who have suffered for many, many years*" (Quandt, 1986: 48). Tindakan Callaghan menegur kepimpinan EEC ini mendapat pujian daripada Begin apabila Perdana Menteri Israel itu dalam panggilan telefon beliau kepada Callaghan pada 15 Disember 1977 menyatakan "*I understand that in Brussels you helped very much*" dan tindakan Britain untuk menyekat EEC daripada membuat sebarang kenyataan lanjut menyokong Palestin itu sebagai "*very good result*" (Callaghan, 15 Disember 1977).

Satu lagi contoh sikap Callaghan dan Kerajaan Parti Buruh yang dilihat sebagai pro kepada Israel ialah apabila kerajaan Jordan mengusulkan resolusi kepada Majlis Keselamatan PBB berhubung dengan tindakan Israel yang membina penempatan haram Yahudi di Tebing Barat pada 1978. Sebelum draf resolusi itu dibentangkan di Majlis Keselamatan PBB, Raja Hussein telah menulis surat peribadi kepada Callaghan untuk menyokong draf resolusi tersebut (Britain Embassy, Amman, 19 Mac 1979). Malahan duta Amerika Syarikat ke Britain, Peter Jay mencadangkan kepada London untuk bertindak menyokong resolusi tersebut dan menyifatkan tindakan Britain menyokong draf Jordan akan menunjukkan "*measured independent mindedness*." Jay juga memberikan jaminan jika London menyokong resolusi tersebut maka Washington akan "*the US administration will be neither surprised nor distressed if the United Kingdom votes in favor of the resolution*" (United Kingdom Mission to UN in New York, 22 Mac 1979). Walau bagaimanapun ketika proses pengundian dijalankan, wakil tetap Britain di PBB, dengan persetujuan Callaghan telah mengundi untuk berkecuali terhadap resolusi yang mengecam tindakan pembinaan penempatan haram Yahudi di wilayah Arab yang dijajah, yang kemudian diluluskan sebagai Resolusi 446 pada 22 Mac 1979. Tindakan berkecuali Callaghan walaupun setelah tidak dibantah oleh Amerika Syarikat jika London menyokong draf tersebut, dan mengambil kira rayuan peribadi Raja Hussein jelas menunjukkan bahawa Callaghan dan kerajaan Parti Buruh pada ketika itu menyokong tindakan Israel melanggar undang-undang antarabangsa. Mengulas tindakan Callaghan ini, ahli sejarah tersohor Nigel Ashton merumuskan, "*Callaghan adopted a pro-Israeli stance, cultivating close relations with the Israeli prime minister Menachem Begin and defending Begin's position over key issues, particularly his reluctance to remove settlements from the occupied territories*" (Ashton, 2017: 17)

SIKAP KERAJAAN PARTI BURUH BRITAIN BERKAITAN ISU PALESTIN KETIKA PERANG ARAB ISRAEL, 1967

Apabila tercetusnya Perang Arab Israel pada Jun 1967, Kerajaan Britain pimpinan Parti Buruh di bawah Perdana Menteri Harold Wilson pada ketika itu mengisyiharkan Britain bersikap neutral dan tidak berpihak sama ada kepada Israel atau pakatan negara-negara Arab. Pendirian ini selaras dengan kenyataan Wilson sejak tahun 1966 iaitu "*our declared policy is to be impartial, to avoid taking sides in the dispute*" (Steward, 29 Mac 1966). Sementara itu matlamat utama kepada sikap yang ditunjukkan oleh pihak Britain ini adalah untuk mempertahankan kepentingan Britain di rantau Asia Barat khususnya kepentingan minyak dan perdagangan. Menurut Setiausaha Luar Britain, George Brown,

Our immediate objective is to defend our direct national interest in the short term. Our broader aim is a reasonable eventual settlement, or ‘modus vivendi’ between the Arabs and Israelis as the basis of more stable Middle East in which our interest can be secure (SOSFA, 16 Jun 1967).

Berhubung dengan persoalan Palestin dalam Perang 1967 pula, beberapa isu penting akan difokuskan dalam makalah ini. Antaranya isu yang berkaitan dengan Palestin ialah isu pelarian serta isu pengunduran Israel dari wilayah Palestin di Tebing Barat dan Baitul Maqdis Timur yang ditakluki. Meninjau isu pelarian Palestin, apabila berlakunya perang 1967 dianggarkan lebih 350,000 pelarian Palestin telah mendaftar dengan agensi United Nations Relief and Works Agencies for Palestinian Refugees (UNRWA) (Tripp, 1967). Kebanyakan pelarian Palestin ini hidup dalam keadaan yang serba kekurangan di kem-kem pelarian yang padat. Sebagai contohnya ialah di wilayah Tebing Timur Jordan sahaja terdapat lebih enam buah kem pelarian di daerah seperti Maadi, Damyia, Karamah, Shunah dan Wahdnah (Moberly, 14 November 1967). Antara masalah utama pelarian di kem-kem tersebut ialah kekurangan zat dan makanan seimbang. Menurut laporan oleh sebuah NGO Britain, Standing Conference of Britain Organizations for Aid to Refugees (SCBOAR) majoriti pelarian Palestin ketika itu menghadapi masalah kekurangan zat dan kalori pemakanan yang mencemaskan (SCBOAR, 1968). Selain itu para pelarian ini juga berdepan dengan pelbagai wabak penyakit seperti penyakit batuk kering (Everett, 23 Februari 1967).

Dalam konteks ini, pada bulan Julai 1967, Menteri Luar Britain George Thomson telah mengeluarkan kenyataan terbuka mendesak Israel untuk menerima pulang pelarian Palestin ini. Menurut Thomson, “*they [Israel] should do all their power to facilitate the refugees return*” (Thomson, Julai 1967). Kenyataan ini adalah selari dengan resolusi PBB 1948 berhubung pelarian yang menegaskan hak kepada pelarian untuk pulang ke tanahair mereka, dan sekiranya tidak dibenarkan pulang maka mereka perlu dibayar ganti rugi selain hak untuk proses pemulihan sosial dan ekonomi, serta bantuan bagi penempatan semula. Walau bagaimanapun dalam masa yang sama, Thomson juga mengakui bahawa “*it would however be unrealistic to expect all those who have fled [Palestine refugees] to return and so we must accept that a proportion of the new arrivals on the East Bank [Jordan] will be likely to stay there*” (Arbuthnolt, 18 Julai 1967). Malahan dalam Resolusi 242 yang dirangka dan ditaja oleh pihak Britain juga tidak dinyatakan sebarang tuntutan supaya pelarian ini dibenarkan pulang ke kediaman masing-masing khususnya di Tebing Barat yang ditakluki oleh Israel. Yang dinyatakan dalam teks resolusi tersebut ketika dibentangkan oleh Wakil Tetap Britain ke PBB, Lord Caradon begitu longgar dan hanyalah menyebut “*affirms further the necessity for achieving a just settlement of the refugee’s problem.*” (Lukacs, 1992).

Berhubung isu pelarian Palestini ini, kerajaan Britain ketika itu bukan sahaja tidak mendesak Israel untuk menerima pulang pelarian Palestin tanpa syarat untuk kembali ke tanahair mereka yang ditakluki oleh regim Zionis, atau diberikan pampasan setimpal, London sebaliknya lebih bersetuju supaya mereka ini kekal di kawasan penempatan baharu masing-masing seperti di Jordan dan diserap sebagai warganegara Arab yang terbabit. Justeru kerajaan Britain telah memberikan bantuan kewangan kepada pihak UNRWA untuk menguruskan penempatan kekal pelarian Palestin ini dengan dana yang besar. Antaranya ialah pada tahun 1968 apabila London menyumbang lebih £1,785,714 kepada operasi UNRWA ketika itu. Selain kepada UNRWA, bantuan kewangan sebanyak £11.3 juta disalurkan kepada kerajaan Jordan bagi menguruskan penempatan kekal pelarian Palestin termasuk kos penyediaan infrastruktur dan Latihan vokasional (Headman, 11 April 1967). Malahan London juga mendesak negara-negara Arab menerima pelarian ini dan “*assimilate the refugees into the host societies*” (Britain Foreign Minister, 1967). Tujuan pihak Britain diyakini supaya para pelarian tadi melupakan tragedi pengusiran mereka, seterusnya mengikis sebarang keinginan untuk pulang ke wilayah

Palestin yang ditakluki oleh Israel. Jelasnya walaupun kerajaan Buruh menyatakan polisi mereka bersifat neutral ketika perang tadi, tetapi dalam hal berkaitan pelarian Palestin sikap pro-Israel mereka adalah sebaliknya.

Menyentuh sikap Britain tentang penaklukan wilayah Tebing Barat dan Baitul Maqdis Timur pula, pada asasnya boleh dilihat dalam intipati Resolusi 242 PBB yang dirangka dan ditaja oleh London. Salah satu aspek penting dalam resolusi tersebut ialah berkaitan dengan pengunduran keseluruhan tentera Israel dari wilayah yang ditakluki seperti wilayah Tebing Barat dan Baitul Maqdis Timur. Pada awalnya Britain menentang tindakan Israel yang disifatkan sebagai satu tindakan "*territorial aggrandizement*." Setiausaha Luar Britain George Brown pada 17 Jun 1967 menegaskan bahawa sebarang bentuk "*territorial aggrandizement*" melalui perang tidak boleh diterima oleh London. (Gat, 2004). Seterusnya dalam ucapan beliau di Perhimpunan Agung PBB pada 21 Jun 1967, Brown menegaskan pendirian London bahawa tindakan Israel menakluki wilayah Tebing Barat, Palestin dan Baitul Maqdis Timur ini sebagai '*territorial aggrandizement*' (Brown, 21 Jun 1967). Kenyataan Brown tadi amat tidak disenangi oleh Tel Aviv sehingga mantan Menteri Luar Israel Golda Meir (1956–1966) menyifatkan Brown adalah seorang pengkhianat (Meir, 15 Oktober 1967). Menurut Moshe Gat (2004) majoriti kepimpinan Israel ketika itu menganggap "*Brown's speech to the General Assembly, amounting to nothing less than a betrayal, marked a change for the worse in Britain policy's towards Israel.*"

Walau bagaimanapun, kenyataan Brown di PBB pada Jun 1967 tadi jika diperhalusi secara teliti sebenarnya tidaklah bermakna pihak kerajaan Buruh menentang tindakan penaklukan Israel ke atas wilayah Palestin atau menolak sepenuhnya pemilikan wilayah melalui tindakan perang ini. Sebaliknya Menteri Luar Britain, George Thomson misalnya menyatakan bahawa "... the reference to '*territorial aggrandizement*' did not mean that '*frontier adjustments*' were precluded as a part of eventual settlement" (Foreign Office, 22 Jun 1967). Dalam erti kata lain, Britain pada hakikatnya bersetuju bahawa sempadan negara Israel boleh diluaskan melalui penaklukan haram dalam perang tersebut termasuk perlebaran sempadan wilayah Israel yang meliputi Tebing Barat, Palestin. Ironinya, Setiausaha Luar, George Brown juga bersetuju dengan pendirian ini tetapi menggunakan frasa yang berbeza iaitu 'area rectification' (Brown, Julai 1967). Sikap sebenar Britian ini hakikatnya selari dengan pendirian pemimpin-pemimpin Israel. Moshe Dayan, Menteri Pertahanan Israel misalnya menolak sepenuhnya sebarang cadangan untuk Israel kembali kepada sempadan sebelum 1967. Malahan menurut Dayan, perang 1967 telah "*created a new situation on the ground and the delineation of Israel's permanent borders must be based, albeit in discussions with all the concerned states, on the post-not pre-war map.*" Pendirian ini dikongsi bersama oleh Menteri Luar Israel, Abba Eban yang turut merujuk kepada penaklukan Israel ke atas wilayah Palestin di Baitul Maqdis Timur (PREM, 6 November 1967). Sementara itu, Menteri Buruh Yigal Allon, seorang pemimpin Israel yang amat dihormati ketika itu pula mendakwa kawasan sepanjang Sungai Jordan sehingga ke Laut Mati yang ditakluki oleh regim Zionis adalah wilayah sempadan timur Israel yang baharu (Gat 2004, 69).

Selain itu, sikap sebenar kerajaan Parti Buruh ini juga jelas kelihatan dalam merangka terma-terma penyelesaian dalam Resolusi 242 yang diluluskan oleh Majlis Keselamatan PBB pada 22 November 1967. Salah satu artikel dalam resolusi ini yang turut menimbulkan kontroversi ialah tuntutan antarabangsa supaya Israel berundur dari '*all the territories*' yang ditakluki dalam perang Jun 1967. Britain ketika itu enggan memasukkan frasa '*all the*' dalam draf mereka. Alasan mereka ialah supaya resolusi yang diluluskan oleh PBB kelak akan lebih seimbang dan mencerminkan pendirian London yang tidak berat sebelah. Dalam erti kata lain, Israel dibenarkan untuk berundur dari wilayah yang diduduki secara haram melalui perang bergantung kepada kepentingan dan kesediaan Tel Aviv; dan pada bila-bila masa. Menurut Pejabat Luar di London pada Februari 1968,

Her [UK] role in sponsoring the Security Council Resolution [242] of November 1967 was in line with her declared policy of equilibrium with regard to the Middle East. What the Britain really mean by equilibrium is shown by her recent actions and by her refusal to include in the resolution stipulations for the retreat of Israel forces 'all the' occupied Arab territories' (Foreign Office, 15 February 1968).

Disebalik imej pro-Arab beliau, sikap sebenar Brown sebenarnya kelihatan adalah selari dengan pendirian Wilson yang terkenal sebagai perdana Menteri pro-Israel yang tegar. Menurut Moshe Gat (2004), "... but Israel's personal attack on Brown was wholly unjustified. Not only did Brown harbour no anti-Israeli prejudices, but his statements and actions faithfully reflected Britain government policy." Hakikatnya kenyataan-kenyataan Brown tentang Palestin seperti ucapan beliau di PBB tadi adalah retorik politik dan strategi diplomasi semata-mata untuk meredakan kemarahan negara Arab. Semua yang dilakukan oleh Britain menurut Richard Crossman, Lord President of the Council and Leader of the House of Commons adalah tidak lebih sekadar 'make noises' bagi menyenangkan pemimpin Arab dan menjaga kepentingan Britain di Dunia Arab (Israel State Archives, 19 Julai 1967).

Parti Buruh Britain dan Isu Palestin Pasca Perang Yom Kippur, 1973

Selepas pilihanraya umum pada Februari 1974 parlimen Britain telah tergantung disebabkan tidak ada parti yang memperolehi undi majoriti untuk membentuk kerajaan. Sir Edward Heath, Perdana Menteri kerajaan yang diterajui oleh Parti Konservatif sebelumnya berusaha untuk berunding dengan Parti Liberal bagi membentuk kerajaan tetapi tidak berjaya. Harold Wilson yang memimpin Parti Buruh pada ketika itu kemudiannya berjaya menuju kerajaan minoriti dengan beliau sendiri dilantik menjadi Perdana Menteri bermula pada Mac 1974. Kerajaan minoriti ini adalah tidak stabil sehingga membawa kepada pilihanraya umum sekali lagi enam bulan kemudiannya iaitu pada Oktober 1974 dengan menyaksikan Parti Buruh menang hanya dengan tiga kerusi parlimen sahaja. Apabila tercetusnya Perang Arab Israel 1973, Britain ketika itu masih dikuasai oleh Parti Konservatif dan tidak terlibat secara langsung sama ada dalam proses perang mahupun dalam proses damai pasca perang. Proses damai Asia Barat telah dimonopoli oleh Amerika Syarikat dengan arkitek utamanya Setiausaha Negara, Dr. Henry Kissinger. Justeru penglibatan Britain amatlah minimal berbanding pada tahun 1967. Sir Peter Ramsbotham, duta Britain ke Washington memaklumkan kepada Dr. Kissinger dengan memetik pendirian Setiausaha Luar, Sir Alex Douglas-Home pada 1974 menegaskan bahawa "*London would not be party to anything which will cut across US peacemaking efforts in the Middle East*" (Baring, 6 Mac 1973). Pendirian Kerajaan Konservatif kemudiannya diteruskan oleh kerajaan Parti Buruh yang kembali berkuasa pada tahun 1974. Walau bagaimanapun, James Callaghan sebagai Setiausaha Luar pada ketika lebih terbuka dengan bersedia untuk menawarkan apa-apa bantuan atau peranan dalam menjayakan misi damai Amerika Syarikat. Menurut Callaghan, "*we stand ready to play any role that that would be constructive in peacemaking and negotiation*" (Callaghan, 19 Mac 1974).

Memandangkan proses damai pasca perang Arab Israel 1973 didominasi oleh Washington, maka sikap kerajaan Parti Buruh sukar diluahkan secara bersendirian bagi mengelakkan gangguan terhadap usaha damai Kissinger, sebaliknya sikap London dinilai melalui tindak tanduk dan reaksi Britain melalui kenyataan bersama Eropah. Dalam hal ini pihak kerajaan Britain cenderung memastikan suara Britain didengari bersama-sama suara Eropah dalam hal yang berkaitan dengan isu Palestin. Menurut Menteri Luar, David Ennals pada Mei 1974,

although there was no immediate roles for us in the negotiations other than giving a support to Dr. Henry Kissinger, we had to be ready to play a fuller role, whether alone or with France or with EEC, if Dr. Kissinger's initiative lost momentum (Ennals, 13-17 Mei 1974).

Pada 6 November 1973, EEC telah mengeluarkan kenyataan rasmi bahawa perlunya proses damai segera melalui PBB (bukannya secara unilateral oleh Amerika Syarikat), keperluan kepada jaminan antarabangsa bagi keamanan berasaskan kepada Resolusi 242 dan 338 PBB serta penubuhan semula tentera pengaman antarabangsa di wilayah yang bergolak. Melalui proklamasi yang dikenali sebagai Deklarasi Brussels ini salah satu seruan yang paling menarik ialah desakan terbuka kepimpinan Eropah kepada “*the need for Israel to end the territorial occupation which it has maintained since the conflict of 1967*” (Brussel Declaration Text, 1973). Sementelah itu, sikap kerajaan Buruh amat jelas dalam hal ini apabila Britain kemudiannya menyokong penuh seruan EEC tadi. Menteri Luar, David Ennals secara terbuka menyatakan bahawa polisi rasmi Britain ialah “*We regard the European Declaration as essentially a re-statement of the most important elements in a peace agreement as set out in Resolution 242. We do not consider that it effects the provision of the resolution*” (Ennals, 31 Mei 1974).

Selain sikap Britain terhadap penaklukan wilayah Arab oleh Israel sejak 1967, isu yang turut menyerlahkan sikap sebenar London pasca perang 1973 ialah berkaitan dengan kemandirian dan identiti politik Palestin. Berbeza dengan krisis Arab Israel tahun 1967, era 1970an menyaksikan kemunculan kesedaran tentang identiti Palestin dan berkembangnya gerakan politik Palestin melalui organisasi yang lebih tersusun terutamanya selepas berlaku perang saudara Palestin-Jordan antara tahun 1970 dan 1971, serta pengiktirafan Palestine Liberation Organization (PLO) sebagai suara rasmi Palestin dalam Persidangan Liga Arab di Rabat pada tahun 1974. Justeru sikap Britain pada pasca 1973 lebih menjurus kepada persoalan berhubung dengan isu kemandirian politik Palestin secara langsung dan khusus, berbanding isu negara-negara Arab seperti pada era 1960an. Perdana Menteri, Harold Wilson sendiri mengulangi pendirian kerajaan Parti Buruh dalam pelbagai forum misalnya melalui surat beliau kepada Presiden Mesir, Anwar Sadat bertarikh 7 Mac 1974. Dalam surat tersebut Wilson menegaskan bahawa dalam semua bentuk rundingan damai maka perlu lah “*to offer the Palestinian a stake in the future*” (Wilson, 7 Mac 1974).

Terdahulu daripada itu, James Callaghan selaku Setiausaha Luar Britain telah menulis dalam akhbar THE TIMES bertarikh 13 Februari menyatakan bahawa dalam setiap rundingan damai mestilah memperuntukkan Palestin “*satisfactory personality*” dan diikuti dengan kenyataan beliau pada Mac tahun yang sama bahawa rundingan damai Asia Barat mestilah “*has to offer the Palestinians a stake in the future.*” Selanjutnya dalam perdebatan Queen’s Speech di House of Commons bertarikh 30 Oktober 1974, Callaghan menjelaskan lagi pendirian Kerajaan Parti Buruh dalam hal isu Palestin bahawa,

a provision must be made for satisfaction of the needs of the Palestinians, by which I mean not only the rights of individual Palestinian refugees, as was laid down for so many years by the General Assembly, but also the legitimate rights of Palestinian people” (Callaghan, 30 Oktober 1974).

Pendirian yang sama turut diproklamasikan oleh kerajaan Parti Buruh dalam forum-forum antarabangsa. Antaranya ialah melalui ucapan Wakil Tetap Britain ke PBB, Lord Ivor Richard di Perhimpunan Agung PBB bertarikh 22 November 1974. Lord Richard menyatakan,

It has long been my government's view that in any debate on the Middle East, the views of the Palestinian people must be listened to. Indeed, I said so myself on the 14th of October in this Assembly, I quote, "The Britain government has made plain many times its belief that no peace settlement in the Middle East is possible that does not take account of the legitimate rights of the Palestinians." The Britain Foreign Secretary has several times spoken of the need for any settlement to provide for a personality for the Palestinian people. It follows, therefore, that we consider it right that the view of the Palestinians should be heard. I would reaffirm that position today. Whatever else can be said of this debate, it would seem that a Palestinian voice has been heard clearly and unmistakably in this assembly. (Richard, 20 November 1974).

Malahan dalam rundingan damai ketika itu yang diketuai oleh Dr. Henry Kissinger, kerajaan Buruh berpandangan bahawa beberapa tambahan mestilah dimasukkan ke dalam Resolusi 242 sedia ada bagi memberikan definisi yang lebih jelas tentang persoalan Palestin. Hal ini disebabkan dalam resolusi tersebut isu Palestin dirujuk sebagai isu pelarian semata-mata dan tidak komprehensif serta tidak menggambarkan senario politik dalam era 1970an. Menurut pengkaji sejarah seperti Frank Brenchley (2005) yang merupakan Penolong Setiausaha Rendah Bagi Hal Ehwal Timur Tengah di Pejabat Luar Britain antara tahun 1967 hingga 1969,

There is only one criticism to which the Resolution (242) is really open. This is because there was no mention of the Palestinians, except in their refugee capacity. In November 1967 it was assumed by (Lord) Caradon, and indeed by all other members of the Security Council, that an Israeli withdrawal from the West Bank (including East Jerusalem) and the Gaza Strip would be likely to mean their being handed back to Jordan and Egypt respectively. That was a natural enough assumption at the time, but it was quite rapidly outdated by the growing importance of the PLO under its chairman, Yasser Arafat (Brenchley, 2005: 90-91).

Berdasarkan kepada beberapa kenyataan di atas, pada permukaannya kelihatan seolah-olah Kerajaan Parti Buruh pimpinan Callaghan bersifat pro-Arab seperti mana sikap yang ditunjukkan secara luaran dalam dasar luar Britain era George Brown pada 1967 tadi. Namun, apabila diteliti secara mendalam sikap pro-Israel Callaghan sebenarnya adalah lebih ketara seperti yang telah disentuh dalam bahagian awal makalah ini khususnya berkaitan penempatan haram Yahudi di wilayah yang dijajah Israel. Menurut Ashton (2017), sikap pro-Israel ini terbukti apabila Callaghan mempertahankan pendirian dan tindakan regim Israel dalam banyak isu terutamanya "*his reluctance to remove settlements from the occupied territories.*" Sikap sebenarnya Callaghan ini jelas ketika beliau menyampaikan ucapan pada 23 Oktober 1973 dengan mengulangi kenyataan EEC tentang perlunya mewujudkan "*Palestine Homeland*" pada 29 Jun 1977. Bagaimanapun ketika ditanya semula berhubung kenyataan beliau dalam satu pertemuan sulit dengan Menteri Luar Israel Abba Eban pada 7 November maksud sebenar ucapan beliau tersebut, Callaghan menyatakan bahawa "*speaking very frankly, he did not really know what he had meant; nor did others who used the same expression. He would like to see a Palestinian / Jordan axis*" (Prime Minister' s Office Record, 7 November 1977). Malahan pada pandangan Callaghan "*any exercise of Palestinian self-determination could not be unfettered and would have to result in the confederation of a Palestinian entity with Jordan*" (Ashton, 2017).

Sebenarnya disebalik retorik bersama EEC tadi, pada era 1970-an kerajaan Britain juga bersikap tidak mengiktiraf PLO sebagai satu-satunya wakil sah Palestin tetapi hanya mengiktiraf kewujudan '*Palestinians*' dan bukan sekadar '*Palestine refugees*' (Hollis, 2016: 16). Sikap sebenar Kerajaan Buruh terhadap PLO sebagai suara rasmi rakyat

Palestin ini dapat difahami berdasarkan memorandum Pejabat Luar Britain pada tahun 1975, yang memetik arahan Callaghan bahawa adalah sukar bagi London untuk mengiktiraf PLO sebagai organisasi tersebut “*endorses terrorist methods.*” Sikap Callaghan ini dilanjutkan oleh pengganti beliau sebagai Setiausaha Luar apabila Callaghan menjadi Perdana Menteri iaitu Dr. David Owen. Menurut Dr. Owen, “*we do not of course agree with the PLO’s policies towards Israel until they [PLO] recognize Israel’s right to exist*” (Owen, 1975). Sikap kerajaan Britain ini diterjemahkan pula dari segi protokol komunikasi diplomatiknya. Kerajaan Buruh ketika itu telah menghadkan sebarang pertemuan dengan wakil PLO, dan jika perlu pertemuan hanya pada peringkat rendah sahaja, dilakukan secara sulit serta bersifat tidak rasmi. Contohnya apabila wakil PLO di London, Said Hamami mati ditembak pada 4 Januari 1978, kerajaan Buruh melarang hasrat Menteri Luar, Frank Judd dan pegawai-pegawai kanan Pejabat Luar Britain daripada menghadiri majlis peringatan kepada pemimpin PLO tersebut. Alasan kerajaan ketika itu ialah sebarang kehadiran rasmi pegawai kanan dan menteri akan diinterpretasikan sebagai pengiktirafan rasmi Britain kepada PLO (Tomsky, 23 Januari 1978).

Sikap Kerajaan Parti Buruh Britain terhadap Palestin ini sebaliknya amat berbeza dengan sikap yang ditunjukkan oleh Callaghan terhadap Israel. Sebenarnya salah satu sebab disebalik sikap pro-Israel beliau ialah hubungan rapat antara Callaghan dengan Perdana Menteri Zionis pada tahun 1977, Menachim Begin yang merupakan bekas pemimpin organisasi pengganas Yahudi Irgun pada era 1940an di Palestin. Sikap pro-Zionis Callaghan terserlah apabila beliau sendiri mengambil inisiatif menjemput Begin ke London pada tahun 1977 disebalik reputasi Begin yang bertanggungjawab membunuh ramai tentera Britain dalam peristiwa pengeboman Hotel King David di Baitul Maqdis pada 22 Julai 1946 (*The New York Times*, 3 Disember 1977). Jemputan Callaghan walaupun mendapat bantahan meluas di London ketika itu disifatkan oleh ramai pemerhati termasuk pegawai-pegawai di Pejabat Luar Britain sebagai “*a local terrorist made good*” (Foreign Office, November 1977). Dalam pertemuan pada 4 Disember 1977. Begin menegaskan pendirian Israel untuk tidak mengiktiraf sebarang usaha yang boleh membawa kepada penubuhan ‘statehood’ Palestin. Malahan Begin menggunakan terma ‘Palestine Arab’ dan bukannya ‘Palestine’ untuk merujuk kepada penduduk Palestin. Terma ini membawa konotasi bahawa tidak wujud konsep ‘negara bangsa’ Palestin sebaliknya kewujudan penduduk Palestin adalah sebagai sebahagian daripada penduduk negara Arab, seterusnya menolak sebarang usaha mengiktiraf ‘*Palestine Self-determination*’. Yang menjengkelkan sepanjang mesyuarat dengan Begin itu, James Callaghan dalam ucapan beliau juga merujuk bangsa Palestin sebagai ‘Palestine Arab’ dan bukannya ‘Palestine’.

Terminologi yang digunakan oleh Callaghan ini sekaligus memaparkan sikap sebenar beliau secocok dengan Israel yang menolak kewujudan negara-bangsa (*nationhood*) Palestin. Mengulas hal ini, Wakil Tetap Britain ke PBB, Sir Frederick Mason menyatakan, “*derived much satisfaction from this semantic victory, particularly from the Prime Minister’s public use of the term ‘Palestinian Arabs’ during a speech he made at a dinner hosted by Begin at the Savoy Hotel that evening*” (Mason, 4 Disember 1977). Sikap pro-Israel Callaghan ini turut ditunjukkan lagi dalam minggu berikutnya melalui satu pertemuan dengan Presiden Perancis Giscard d’Estaing. Presiden Perancis itu dalam nada sindiran menyatakan bahawa “*the UK now seemed to be leaning markedly towards the side of the Israelis.*” Callaghan ketika itu bukan sahaja tidak menafikan kenyataan Presiden Perancis tersebut sebaliknya mengiyakan sebagai “*close historical links between the UK and Israel and the particularly close links between the Britain Labour Party and the Israelis*”(Callaghan, 12 Disember 1977).

Contoh yang lain ialah ketika Perdana Menteri Israel Menachem Begin berada di Washington pada 16 hingga 18 Disember 1977 untuk membincangkan pelan damai Asia Barat dengan Presiden Amerika Syarikat. Ketika itu Callaghan dan Presiden Carter telah berbual dalam satu komunikasi telefon dan Presiden Carter telah meminta bantuan Callaghan untuk “*urge the Israeli Prime Minister to be more flexible*” khususnya dalam isu

berkaitan dengan perluasan penempatan haram Yahudi di wilayah Palestin di Tebing Barat. Callaghan ketika itu mengambil maklum dan bersetuju untuk membantu Presiden Carter (Callaghan, 18 Disember 1977). Walau bagaimanapun secara diam-diam Callaghan, walaupun telah disediakan teks oleh Setiausaha Luar Dr. Owen enggan menghantar mesej mendesak Begin untuk menghentikan tindakan haram Israel tersebut. Setiausaha Sulit beliau, Bryan Cartledge memaklumkan kepada Pejabat Luar Britain bahawa,

the Prime Minister has concluded that by sending a message to Mr Begin along the lines proposed at this time, he would be using up political capital with the Israeli Prime Minister, which might be needed at a later stage, without any real prospect of causing Mr Begin to change his position (Cartledge, 27 Oktober 1978).

Berdasarkan kepada analisis terhadap kerajaan James Callaghan ini, amatlah jelas bahawa kerajaan Parti Buruh pimpinan beliau bersikap pro-Israel dan menyokong penjajahan Israel di Palestin pada era 1970an. Terminologi yang digunakan ketika itu dalam pelbagai forum antarabangsa seperti kewujudan ‘*Palestinian identity*,’ ‘*Palestine Self-determination*’ dan sokongan kepada ‘*Palestine legitimate right*’ hanyalah retorik palsu yang dikitar semula.

KESIMPULAN

Makalah ini merumuskan bahawa Kerajaan Parti Buruh Britain pada dua era perang Arab Israel cenderung bersikap pro-Israel dalam isu yang berkaitan dengan Palestin walaupun wujud persepsi yang sebaliknya, seakan-akan sikap mereka itu berbeza. Walau apapun tanggapan umum, analisis terhadap sikap Kerajaan Buruh melalui rekod-rekod sejarah menunjukkan mereka sebenarnya berkongsi sikap yang sama iaitu mengekalkan tradisi Parti Buruh Britain yang condong berpihak kepada Israel tetapi berlindung disebalik retorik diplomasi dan refleksi imej yang berbeza. Sikap kerajaan Parti Buruh Britain dalam isu Palestin ketika berlakunya konflik Arab Israel 1967 dan 1973 dicerminkan dalam banyak kenyataan serta tindakan negara tersebut sama ada secara langsung maupun tidak langsung. Pada era 1960an salah satu tokoh penting yang diamati ialah Setiausaha Luar George Brown dan pada era 1970an fokus tertumpu kepada James Callaghan sebagai Setiausaha Luar pada tahun 1974 hingga 1976, dan kemudiannya sebagai Perdana Menteri mulai 1976 hingga tahun 1979. Kedua-dua tokoh terkenal ini mempunyai perwatakan dan imej yang berbeza dan seringkali dilihat mempengaruhi tindakan dan polisi masing-masing dalam isu Palestin lewat krisis Arab Israel. Brown dilihat sebagai seorang yang bersifat pro-Arab manakala Callaghan digambarkan sebagai pemimpin Buruh yang cenderung berpihak kepada Israel. Tindakan dan reaksi Brown misalnya dalam isu pelarian Palestin, penaklukan wilayah Arab oleh Israel dan legasi beliau dalam menaja Resolusi 242 mengukuhkan persepsi umum tentang sikap pro-Arab tokoh terkenal ini. Sementelah keintiman hubungan Callaghan dengan pemimpin Israel khususnya Menachem Begin, serta sikap beliau dalam hal perluasan penempatan haram Yahudi di Tebing Barat menonjolkan tanggapan bahawa beliau berbeza dengan Brown dan cenderung berpihak kepada Tel Aviv.

Pada era James Callaghan, beliau terpaksa memastikan sikap Britain tidak sampai merencatkan misi damai Washington, dan dalam masa yang sama mengecewakan rakan sekutu Britain di Eropah. Isu-isu yang dihadapi oleh Callaghan juga sedikit berbeza khususnya dengan kemunculan idealisme dan gerakan politik Palestin yang mandiri. Dalam memastikan kepentingan Britain di rantau Asia Barat kekal terpelihara, Callaghan secara luarannya cenderung bersikap anjal dalam mendepani isu Palestin. Antaranya ialah apabila beliau bersolidariti dengan Eropah dalam menyuarakan isu ‘self-

determination' Palestin. Walau bagaimanapun apabila dianalisis dengan cermat tindak tanduk beliau yang sebenar, sikap Callaghan hakikatnya tidak banyak berbeza dengan Brown. Disebalik retorik diplomasi menyokong aspirasi Palestin, sikap beliau cenderung mengekalkan tradisi Parti Buruh Britain yang condong kepada Zionisme Israel. Hubungan rapat beliau dengan mantan pengganas Menachim Begin sebagai Perdana Menteri Israel yang tekal melunaskan cita-cita imperialisme Zionis mendedahkan sisi sebenar sikap Callaghan yang juga pemimpin Parti Buruh dari tahun 1976 hingga 1980 itu. Natijahnya, kedua-dua tokoh yang menerajui dasar luar Britain di Asia Barat ini adalah orang kepercayaan Harold Wilson yang merupakan salah seorang Perdana Menteri dari Parti Buruh yang digambarkan oleh media Israel sebagai "*the Israel's closest friends*" (*The Times of Israel*, 30 Mac 2019).

RUJUKAN

- al-Mani' , Saleh & al-Shaikhly, Salah. (1983). *The Euro-Arab Dialogue*. London: Frances Pinter.
- Arbuthnolt, H. (18 Julai 1967). *A Letter from Sgt. Arbuthnot H.J [on behalf of Minister of Foreign Affairs, George Thomson] to Dame May Curwen, Chairman of the SCBOAR, The National Council for Social Service*. (Foreign Office. [Fail FCO 19/196]). London: The National Archive.
- Ashton, J. (2017). A Local Terrorist Made Good: The Callaghan Government and the Arab Israeli Peace Process, 1977-79. *Contemporary Britain History*. 31, 114-135.
- Baring, R. (6 Mac 1973). *Note of Meeting between HM Ambassador, George Rowland Baring. Earl of Cromer, UK Ambassador to Washington with US Secretary of State, Dr. Henry Kissinger*. (Foreign Office. [Fail FCO 93/497]). London: The National Archive.
- Ben Oren, Michael. (2002). *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Oxford University Press: London.
- Ben Talal, Hassan. (1981). *Palestinian Self-Determination: A Study of the West Bank and Gaza Strip*. London: Quartet Book.
- Ben-Gurion, D. (1971). *Israel: A Personal History*. New York: Funk & Wagnalls.
- Bregman, A. (2000). *Israel's War: A History Since 1947*. London: Routledge.
- Brenchley, F. (2005). *Britain, The Six-Day War, and Its Aftermath*. London: I.B Tauris.
- Britain Embassy, Amman. (19 Mac 1979). [Telegram no. 94, Amman to FCO] Prime Minister's Office. [File PREM 16/2170]. London: The National Archive.
- British Foreign Office. (1967). *A Report by Air Attaché, 8 August 1967*. (Foreign Office. [File FCO 17/577]). London: The National Archive.
- Brown, G. (16 Jun 1967). *Britain in the Middle East, A memorandum from Secretary of States for Foreign and Commonwealth Affairs to the FCO and Britain missions abroad*, (Guidance no. 15. Overseas Development Office. [Fail OD34/282]. London: The National Archive.
- Brown, G. (1967). *A Record of Meeting between Foreign Secretary George Brown with Israel Ambassador to United Kingdom, May 1967*. (Prime Minister's Office. [File PREM 13/1617]). London: The National Archive.
- Brown, G. (1972). *In My Way*. London: Penguins.
- Brown, G. (21 Jun 1967). *A Speech of the Secretary of State for Foreign Affairs, George Brown at the United Nations General Assembly, 21 June 1967*. (Prime Minister's Office. [Fail PREM 13/1622]). London: The National Archive.
- Brown, G. (Julai 1967). *Brown's note on the Retaining of Israeli Occupied Territories*. (Foreign Office. [Fail FO 1018/130]). London: The National Archive.

- Brown, G. (1967). *Speech by the Foreign Secretary, The Rt. Hon George Brown MP to the General Assembly of the United Nations on 21st June 1967.* (Prime Minister's Office. [File PREM 13/1622]). London: The National Archive.
- Brussels Declaration. (6 November 1973). *Brussels Declaration Text.* (Foreign Office. [Fail FCO93/225]). London: The National Archive.
- Bunch, C. (2008). Strike at Samu: Jordan, Israel, the United States, and the Origins of the Six Day War. *Diplomatic History.* 32, 56-57.
- Burridge, T. (1985). *Clement Attlee: A Political Biography* London: Cape.
- Callaghan, J. (12 Disember 1977). *Extracts from a note of a meeting between the Prime Minister and President Giscard d' Estaing of France, 12 December 1977.* (Prime Minister's Office. [Fail PREM 16/1352]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (15 Disember 1977). *Text of telephone conversation between the Prime Minister and Mr. Begin.* (Prime Minister's Office [Fail PREM 16/1352]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (18 Disember 1977). *Callaghan to Carter, telex via Cabinet Office Line, T.266/77.* (Prime Minister's Office. [Fail PREM 16/1372]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (19 Mac 1974). *A Statement by Callaghan in Hansard Cols. 871, 19 Mac 1974, enclosed in a letter from Geoffrey Arthur to A.P Hockaday, Ministry of Defense.* (Foreign Office. [Fail FCO 93/502]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (1972). *A Copy of Standing Guidance Instruction by the Secretary of States FCO, James Callaghan.* (Foreign Office. [Fail FCO 93/2060]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (4 Februari 1974). *Note of meeting Callaghan-Begin at Knesset.* (Prime Minister's Office [Fail PREM 16/1379]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (7 November 1977). *Extract from a record of a meeting between the Prime Minister and Abba Eban.* (Prime Minister's Office. [fail PREM 16/1371]). London: The National Archive.
- Callaghan, J. (1987). *Time and Chance.* London: Collins.
- Cartledge, B. (27 Oktober 1978). *Cartledge to Prendergast, ' Egypt/Israel' .* (Foreign Office. [Fail FCO 93/1749]). London: The National Archive.
- Cartledge, B. (5 Disember 1977) *Memo Cartledge to Fergusson, ' Middle East and Horn of Africa Discussion during the European Council on 5 December 1977.* (Foreign Office. [File FCO93/1164]). London: The National Archive.
- Clynes, R. (1937). *The Rt. Hon. J. R. Clynes: Memoirs, 1924-1937.* London: Hutchinson.
- Craig, M. (15 Januari 1974). *A letter from Craig, A.J.M to P.C Petrie, Britain's Embassy, Bonn.* (Foreign Office. [Fail FCO 93/502]). London: The National Archive.
- Crossman, R. (1976). *The Diaries of a cabinet minister.* Vol 2, London: Hamish Hamilton & Jonathan Cape.
- Dalton, H. (1957). *The Fateful Years: Memoirs 1931-1945.* London: Frederick Muller.
- Dayan, Moshe. (1976). *Story of My Life.* London: Morrow.
- Dov Hoz Memorandum. (1935). *A Labour Policy for Palestine' , 20 December 1935.* [Fail LP/IMPAC/3/181 LA]. Advisory Committee on Imperial Questions, Labour Party Archive, hlm. 6). London: The National Archive.
- Edmond, J. (2000). *The Left and Israel: Party-Policy Change and Internal Democracy.* London: Macmillan.
- Ennals, D. (13-17 Mei 1974). *A Statement by David Ennals during a meeting with Middle East Head of Mission's Conference, London, 13-17 Mei 1974.* (Foreign Office. [Fail FCO 93/502]). London: The National Archive.
- Ennals, D. (31 Mei 1974). *A letter from David Ennals to Keith W. Stainston, House of Commons.* (Foreign Office. [Fail FCO 93/546]). London: The National Archive, London.

- Everett, D. (23 Februari 1967). *A report from Everett C, D. to McLean*. (Foreign Office. [Fail FCO 17/195]). London: The National Archive.
- Faulds, A. (1976). *The Palestine Report: Europe Ignoring the Palestinian Voice*. London: Free Palestine Information Office.
- Foreign Office (November 1977). *A Note by FCO: Menachem*. (Foreign Office. [Fail FCO 93/1163]). London: The National Archive.
- Foreign Office. (15 Februari 1968). *Telegram no.754, Foreign Office to Tripoli, Tunis, Beirut*. (Foreign Office. [Fail FO 1018/130]). London: The National Archive.
- Foreign Office. (22 Jun 1967). *Telegram no. 3265, Foreign Office to New York*. (Prime Minister's Office. [Fail PREM 13/1622]). London: The National Archive.
- Foreign Office. (5 Oktober 1967). *Telegram no. 36 & no. 34 to British' s Missions*. (Foreign Office. [File FO 1016/781]). London: The National Archive.
- Fraser, R. (2017). Before Balfour: The Labour Party' s War Aims Memorandum. *Fathom Journal*. Retrieved December 15, 2023 from <https://fathomjournal.org/balfour-100-before-balfour-the-labour-partys-war-aims-memorandum/>
- Gat, Moshe. (2004). Britain and Israel Before and After the Six Day War, June 1967: From Support to Hostility. *Contemporary Britain History*. 18, 54-77.
- Gat, Moshe. (2006). Britain and the Occupied Territories After The 1967' s War. *Middle East Review of International Affairs*. 10, 68-80.
- Harris, K. (1987). *David Owen Personally Speaking to Kenneth Harris*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Headman A. (11 April 1967). *The Use of Britain Development Aid on the East of Jordan, Enclosed in a Letter from Headman to Morris, W.* (Foreign Office. [Fail FCO17/198]). London: The National Archive.
- Hollis, R. (2016). Palestine and the Palestinians in Britain Political Elite Discourse: From 'The Palestine Problem' to 'the Two-State Solution. *International Relations*. 30, 3–28.
- Hughes, G. (2008). Britain, the Transatlantic Alliance, and the Arab-Israeli War of 1973. *Journal of Cold War Studies*. 10, 3-40.
- Israel State Archives (ISA). (19 Julai 1967). (London to Jerusalem. [Fail Hez/17/1391]). Tel Aviv: Israel State Archives.
- Kochavi, A. (2017). George Brown and Britain Policy towards Israel in the Aftermath of the Sixth-Day War. *Israel Studies*. 22, 1-23.
- Labour Party and the Trades Union Congress. (1917). *Memorandum on War Aims* (Document [Fail Acc. No. K.914] Special Conference of the Labour Movement held at the Central Hall, West Minster, 28 Disember 1917). London: Cooperative Printing Society.
- Laqueur, W. & Rubin, B. (2001) ed. *The Israel-Arab Reader: A Documentary History of the Middle East Conflict*. London: Penguins Book.
- Levenberg, S. (1945). *The Jews and Palestine: A Study in Labour Zionism*. London: The Narod Press.
- Lukacs, Y. (1992). *Israeli-Palestinian Conflict: A Documentary Record 1967-1990*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MacDonald, R. (1922). *A Socialist in Palestine*. London: Poale Zion.
- Mason, J. (4 Disember 1977). *A letter from Mason to Owen, ' Mr Begin' s Visit to London 2-7 December 1977 , 13 December 1977*. (A full text of Callaghan' s speech in 'Prime Minister's speech at the Savoy'. Prime Minister' s Office. [Fail PREM 16/1729]). London: The National Archive.
- Mayhew, C. (1987). *Time To Explain*. London: Hutchinson.
- Meir, G. (15 Oktober 1967). (Meir malah menyamakan Brown seperti Judas Iscariot yang mengkhianati Jesus. [note 16; ISA, Hez/17/1391, Jerusalem to London]. Cabinet Paper. Fail CAB 128/42/2]). London: The National Archive.
- Mikardo, I. (1988). *Backbencher*. London: Weidenfeld & Nicholson.

- Moberly, C. (14 November 1967). *A report by J.C. Moberly to Litter*, S. (Foreign Office. [Fail FCO 17/196]). London: The National Archive.
- Morgan, K. (1997). *Callaghan: A Life*. Oxford: Oxford University Press.
- Morris, A. (1985). Labour and Foreign Affairs: A Search for Identity and Policy. Dlm. Brown, K. *The First Labour Party 1906-1914*. (pp.268-291). London: Croom Helm.
- Muhamad Hasrul Zakariah. (2012). Oil, War and European Initiatives in the Middle East 1973-1974: British Attitude and Perspective. *Middle Eastern Studies*. 48, 589-611.
- Ovendale, R. (1980). The Palestine Policy of the British Labour Government 1947: The Decision to Withdraw. *International Affairs*. 56, 73-93.
- Owen, D. (1975). *Telegram no.39. Standing guidance instruction by the SOSFCA*. (Foreign Office. [Fail FCO 13/2061]). London: The National Archive.
- Owen, D. (26 Januari 1978). *A letter from Dr. David Owen to Andrew Faulds*. (Foreign Office. [Fail FCO 93/1691]). London: The National Archive.
- Pattison, K. (1983). The Delayed British Recognition of Israel. *Middle East Journal*. 37, 412-428.
- Pelling, H. (1984). *The Labour governments 1945-51*. London: Macmillan.
- PREM 13. (6 November 1967). *Record of Meeting*. (Prime Minister's Office [Fail PREM 13/1624]). London: The National Archive.
- Quandt, W. (1986). *Camp David Peace Making and Politics*. Washington: Brookings Institute Press.
- Quandt, W. (2001). *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict since 1967*. Washington: Brookings Institution Press.
- Robert, F. (1991). *Dealing with Dictators: The Destruction and Revival of European 1930-70*. London: Weidenfeld & Nicolson
- Rubinstein, W. 2003. Reversing Britain Decline? Wilson, Heath, and Callaghan, 1964-79. Dlm. W. Rubinstein (pnyt.). *Twentieth Century Britain: A Political History*. (hlm. 281-316). London: Palgrave.
- Schneer, J. (2012). *The Balfour Declaration: The Origins of the Arab Israeli War Conflict*. London: Bloomsbury Publishing Plc.
- Shwadran, B. (1959). *Jordan, a State of Tension*. New York: Council for Middle Eastern Affairs Press.
- Spyer, J. (2004). An Analytical and Historical Overview of Britain Policy toward Israel. *Middle East Review of International Affairs*. 8, 1-22.
- Standing Conference of British Organizations for Aid to Refugees (SCBOAR). (1968). *A Report on Refugees Statistic by SCBOAR*. (Foreign Office. [Fail FCO 17/126]). London: The National Archive.
- Steward, M. (29 Mac 1966). *Britain policy towards the Arab-Israel dispute. A report Steward to Hadow, Britain's Ambassador to Israel*. (Prime Minister's Office. [Fail PREM 16/1617]). London: The National Archive.
- The New York Times. (1977). *Begin Visits Britain*. 3 Disember 1977. Retrieve June 27, 2023, from <https://www.nytimes.com/1977/12/03/archives/begin-visits-britain-security-tight.html>
- The Times of Israel. (2019). *When the UK's left-wing prime minister was one of Israel's closest friends by Robert Philpot*, 30 March 2019. Retrieved June 1st, 2023 from <https://www.timesofisrael.com/when-the-uks-left-wing-prime-minister-was-one-of-israels-closest-friends/>
- Thomson, G. (1967). *Minute of Meeting with SCBOAR with Foreign Minister, George Thomson*. (Foreign Office. [Fail FCO 17/197]). London: The National Archive.
- Thomson, G. (Julai 1967). *A letter from George Thomson to The Rt. Hons. Anthony Nutting*. (Foreign Office. [Fail FCO17/214]). London: The National Archive.
- Tomsky (23 Januari 1978). *Excerpt of minute by Tomsky, NENAD to Mr. Weir*. (Foreign Office. [Fail FCO 93/169]). London: The National Archive.

- Tracey, H. (1948). *The Britain Labour Party: Its History, Growth Policy and Leaders*. Volume 1. London: Caxton.
- Tripp, J. (3 Ogos 1967). *The Refugees Problem in Jordan, Tripp to Brown*. (Foreign Office. [Fail FCO 17/124]). London: The National Archive.
- United Kingdom Mission to UN in New York (UKMIS). (22 Mac 1979). *Telegram no.366, UKMIS New York to FCO*. (Prime Minister's Office. [Fail PREM 16/2170]). London: The National Archive.
- Wallace, W. (1975). *The Foreign Policy Process in Britain*. London: Royal Institute of International Affairs.
- Watkins, D. (1976). *Britain's Vital Role in Palestine: The Palestine Report*. London: Free Palestine Information Office.
- Watkins, D. (1975). *Labour and Palestine*. London: Labour Middle East Council.
- Wedgwood, J. (1928). *The Seventh Dominion*. London: Hutchinson & Co.
- Wedgwood, J. (1941). *Memoirs of a Fighting Life*. London: Hutchinson & Co.
- Wilson, H. (1971). *The Labour Government 1964 — 1970: A Personal Record*. London: Weidenfeld & Nicolson and Michael Joseph.
- Wilson, H. (1981). *The Chariot of Israel: Britain, America and the State of Israel*. London: Orion Publishing Group.

BIODATA PENGARANG

Muhamad Hasrul Zakariah ialah pensyarah Sejarah Asia Barat dan Afrika Utara Moden di Bahagian Sejarah, Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang. Minat dan kepakaran beliau ialah dalam sejarah diplomatik, konflik kemanusiaan serta hubungan antarabangsa di Asia Barat dan Afrika Utara, terutamanya berhubung dengan konflik Arab-Israel dan sejarah moden Palestin.